

УДК 338.336

І.О. ГЕРАЩЕНКО**НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Визначено поняття фінансової стійкості підприємства. Визначено тактичні та оперативні цілі з метою відновлення, покращення та стабілізації фінансового стану підприємства. Виявлено причини, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Розроблено та систематизовано шляхи підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю на підприємстві. Розроблено етапи комплексного фінансового планування забезпечення фінансової стійкості підприємства. Зроблено висновки про необхідність проведення аналізу показників фінансової стійкості, знаходження причин, які стали на заваді більш стабільного фінансового положення підприємства та знаходження шляхів щодо покращення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, показники фінансової стійкості, оперативні та тактичні цілі, фінансовий план, платоспроможність, шляхи ефективного управління, фінансова стратегія.

И.А. ГЕРАЩЕНКО**НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТЬЮ НА ПРЕДПРИЯТИИ**

Определено понятие финансовой устойчивости предприятия. Определены тактические и оперативные цели с целью восстановления, улучшения и стабилизации финансового состояния предприятия. Выявлены причины, которые влияют на финансовую устойчивость предприятия. Разработаны и систематизированы пути повышения эффективности управления финансовой устойчивостью на предприятии. Разработаны этапы комплексного финансового планирования обеспечения финансовой устойчивости предприятия. Сделаны выводы о необходимости проведения анализа показателей финансовой устойчивости, нахождение причин, помешали более стабильного финансового положения предприятия и нахождения путей по улучшению финансовой устойчивости предприятия.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, показатели финансовой устойчивости, оперативные и тактические цели, финансовый план, платежеспособность, пути эффективного управления, финансовая стратегия

I.O. HERASHCHENKO**DIRECTIONS TO IMPROVE EFFICIENCY OF FINANCIAL STABILITY MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE**

The concept of financial stability of the enterprise is defined. The greatest attention in the system of measures aimed at financial stabilization in the context of a crisis situation should be given to the recovery phase and strengthening the level. Financial sustainability of the enterprise - the key to eliminating insolvency and financial strategy aimed at improving the financial condition of the company and economic growth in the prospective period. Tactical and operational goals have been defined with the purpose of restoration, improvement and stabilization of the financial condition of the enterprise. The reasons that influence the financial stability of the enterprise are revealed. Decisive factor in building the goals of the enterprise is efforts to ensure the profitability of the enterprise and the maintenance of the stability of financial indicators. Such a variety of reasons influencing the activities of a market enterprise leads to various aspects of its stability, including general, price, financial, and depending on the factors affecting it, internal and external aspects. The ways of improving the efficiency of financial sustainability management at an enterprise are developed and systematized. The stages of complex financial planning for ensuring financial stability of the enterprise are developed. The conclusion is made on the need to analyze the indicators of financial sustainability, finding the reasons that have prevented a more stable financial position of the company and finding ways to improve the financial sustainability of the enterprise. The priority directions of increasing the efficiency of management of financial stability of enterprises in Ukraine are determined

Keywords: financial sustainability, financial sustainability indicators, operational and tactical goals, financial plan, solvency, ways of effective management, financial strategy.

Вступ. Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. У сучасних умовах перед підприємствами стоїть завдання самостійного планування, контролю, оцінки та аналізу своєї діяльності. Одними з найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства є платоспроможність і фінансова стійкість. Якщо підприємство фінансово стійко, платоспроможне, то воно має переваги перед іншими підприємствами в залученні інвестицій, в отриманні кредитів, у виборі постачальників і підборі кваліфікованих кадрів.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Важливою передумовою забезпечення фінансової безпеки підприємства є якісне фінансове управління, що являє собою систему, яка складається з комплексу дій, принципів, методів розробки та реалізації управлінських рішень. Ефективне фінансове управління дозволяє формувати ресурсний,

виробничий, фінансовий, кадровий, технологічний, інноваційний потенціал та забезпечувати необхідний рівень кредитоспроможності підприємства і стабільний економічний розвиток в стратегічній перспективі.

Сучасний етап розвитку підприємства характеризується негативним впливом значної кількості чинників, серед яких нестабільність податкового і регуляторного законодавства, інфляційні процеси, недоступність кредитних ресурсів, посилення конкуренції, невизначеність та низький рівень капіталізації фондового ринку, низький рівень інноваційної активності та ще багато інших. Дія цих чинників призводить до значних фінансових втрат, дисбалансів та збитків підприємства. В результаті підприємство втрачає свою фінансову стійкість, що стає реальною загрозою його фінансовій безпеці.

Таким чином, особливе значення в сучасних умовах повинно приділятися забезпеченню

фінансової стійкості, що можливо за умов впровадження стратегічних підходів до управління підприємством [1]. Саме тому розробка шляхів підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю на підприємстві є необхідною умовою функціонування підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Фінансову стійкість підприємства розглянуто в багатьох працях як вітчизняних, так й іноземних авторів. Значний внесок зробили Т.О.Смірнова [2], Г.В. Савицька, В.А.Кучинський [3], М.Д. Білик [4], Шабліста Л.М. [5], Партин Г.О., Дидух О.В. [6] та інші. За останні роки цьому питанню не приділяється достатньо уваги. Про це свідчить статистика досліджень, більшість з яких проводилися більш ретельно у 2010-2012 роках.. Питання знаходження шляхів управління фінансовою стійкістю залишається актуальним.

Викладення основного матеріалу дослідження. Найбільшу увагу у системі заходів, спрямованих на фінансову стабілізацію в умовах кризової ситуації, слід приділяти етапу відновлення і зміцнення рівня фінансової стійкості підприємства – запоруки усунення неплатоспроможності й основи фінансової стратегії на зростання економічного зростання [7].

Управління фінансовою стійкістю підприємства сьогодні здійснюється для розв'язання короткострокових проблем. У даних умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, внаслідок чого не приділяється достатня увага удосконаленню показників фінансової стійкості.

Важливим елементом стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства є етап здійснення діагностики та аналіз проблеми, на якому здійснюється перетворення стратегічних цілей у систему довгострокових і короткострокових цілей, через які підприємство буде впливати на рівень стійкості фінансового стану підприємства. Для забезпечення цілісності системи управління фінансовою діяльністю необхідно забезпечувати виконання умови єдності цілей та інтересів на всіх рівнях управління [8].

Вирішальним фактором побудови цілей діяльності підприємства є намагання забезпечити прибутковість діяльності підприємства і додержання стабільності фінансових показників. У процесі формування стратегії управління фінансовою стійкістю стратегічною метою виступає проблема зміцнення стійкості фінансового стану.

Зміцнення рівня фінансової стійкості підприємства залежить від досягнення наступних тактичних цілей:

а) усунення нестабільності і неплатоспроможності підприємства; б) відновлення фінансової стійкості підприємства; в) зміна фінансової стратегії з метою прискорення економічного зростання.

Найважливішим завданням підприємства є усунення неплатоспроможності, бо коли підприємство може своєчасно погасити свої борги перед кредиторами, це свідчить про встановлення системи

розрахунків і попереджує виникнення процедури банкрутства.

Усунення неплатоспроможності підприємства можливо тільки за рахунок досягнення оперативних цілей, серед яких найважливішими є:

1. Зменшення суми поточних зовнішніх фінансових зобов'язань підприємства;
2. Зменшення суми поточних внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства
3. Збільшення величини грошових активів, які забезпечують покриття поточних зобов'язань.

Відновлення фінансової стійкості підприємства можливе лише за умови досягнення таких оперативних цілей:

1. Збільшення обсягу позитивного грошового потоку;
2. Зниження обсягів споживання інвестиційних ресурсів підприємства у поточному періоді.

Зміна фінансової стратегії з метою прискорення економічного зростання підприємства залежить від досягнення таких оперативних цілей:

1. Збільшення темпів приросту обсягів реалізації продукції;
2. Перегляду окремих напрямків фінансової стратегії підприємства.

На фінансову стійкість впливають різні причини - як внутрішні, так і зовнішні: виробництво дешевої продукції та надання послуг, які мають попит; міцне становище підприємства на ринку; високий рівень матеріально-технічної оснащеності виробництва і застосування передових технологій; налагодженість економічних зв'язків із партнерами; ритмічність кругообігу засобів; ефективність господарських і фінансових операцій; незначний ступінь ризику в процесі здійснення виробничої і фінансової діяльності тощо.

Таке розмаїття причин, що впливають на діяльність ринкового підприємства, зумовлює різні аспекти його стійкості, зокрема загальний, ціновий, фінансовий, а залежно від факторів, що впливають на неї, - внутрішній і зовнішній аспекти [1].

Щоб досягти поставленої мети, підприємствам необхідно: визначити величину потрібних і реально можливих грошових ресурсів за джерелами їх формування і напрямками використання для здійснення операційної, інвестиційної та інших видів діяльності; оптимізувати структуру капіталу за джерелами формування і напрямками розміщення; визначити прогнозовану дохідність капіталу, авансованого на формування активів підприємства. Також з метою підтримання та покращення фінансової стійкості підприємства необхідно розробити шляхи покращення фінансової стійкості підприємства (рисунок 1).

На першому етапі необхідно розробити план доходів, витрат і прибутку з тим, щоб упевнитися в економічній і фінансовій результативності прогнозованих видів діяльності, достатності очікуваного чистого прибутку для самоокупності (простого відтворення) та остаточно визначитися у напрямках діяльності.

На другому етапі слід подбати про достатність грошових ресурсів для ритмічного кругообігу оборотних виробничих фондів і фондів обігу, тобто

створити фінансові передумови виконання прогнозованих обсягів діяльності. Для цього доцільно скласти баланс грошових ресурсів, у якому відобразити потребу в обігових коштах для формування запасів планових оборотних засобів, з одного боку, і джерела формування обігових коштів - з другого. Слід зауважити, що структура джерел має бути не довільною, а такою, що забезпечить підприємству платоспроможність, кредитоспроможність і ліквідність поточних зобов'язань. Тому величина власних обігових коштів повинна бути прогнозованою, має встановлюватися норматив. Обов'язок підприємства забезпечити їх наявність у розмірі, не меншому за норматив.

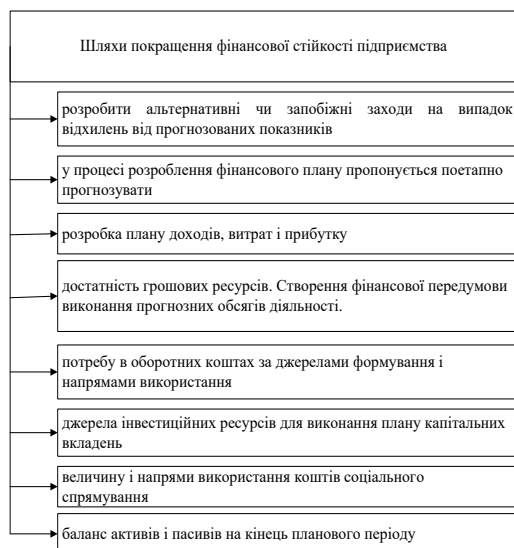

Рисунок 1 - Шляхи покращення фінансової стійкості підприємства

На третьому етапі необхідно визначити джерела фінансування капітальних вкладень, щоб уникнути недофінансування об'єктів і не допустити непланового вилучення власних коштів із обігу на капітальні вкладення. За великих обсягів капітальних вкладень доцільно скласти баланс фінансування капітальних вкладень, в якому відобразити їх напрями та конкретні джерела фінансування. Якщо підприємство залучає зовнішні інвестиції на визначений строк, треба спершу скласти розрахунок їх окупності. За невеликих обсягів капітальних вкладень джерела і напрями використання коштів на реальні інвестиції можна відобразити окремими розділами у балансі грошових ресурсів.

Четвертий етап пов'язаний із соціальною політикою підприємства. Щоб забезпечити успішне виконання показників бізнес-плану і фінансового плану зокрема, необхідно приділити належну увагу персоналу підприємства, його соціальному захисту, оскільки матеріальне заохочення є важливою мотивацією до праці, до новачій. Від соціальної політики підприємства великою мірою залежить прогрес на підприємстві, трудова дисципліна і кадрова стабільність. Тому підприємству доцільно виробити систему матеріального заохочення, поєднати її з результатами праці та кінцевими фінансовими результатами підприємства, визначити джерела фінансування,

скласти кошторис та забезпечити прозорість і гласність використання коштів.

На завершальному етапі необхідно скласти прогнозний баланс активів і пасивів підприємства на кінець планового періоду, визначити структурні зміни, які відбудуться за умов виконання фінансового плану, оцінити їх вплив на фінансовий стан підприємства, розрахувати очікувані показники, за якими оцінюється фінансова стабільність, пронести їх порівняльний аналіз за останні 3—5 періодів, з тим щоб запобігти можливому погіршенню фінансового стану підприємства. Із сказаного випливає, що кожний етап потребує певних економічно обґрунтованих розрахунків. Першочерговим його завданням має бути забезпечення фінансової стабільності суб'єкта господарювання шляхом максимального використання внутрішніх важелів ресурсного забезпечення кругообігу виробничих фондів, підвищення фондівіддачі і рентабельності активів, забезпечення високої ліквідності боргових зобов'язань. Водночас фінансовий менеджер повинен аналізувати доступну інформацію про діяльність конкурентів підприємства, прогнозувати вплив зовнішніх чинників на фінансовий стан підприємства, розробляти запобіжні чи альтернативні заходи, щоб забезпечити фінансову стійкість і конкурентоспроможність. необхідні передумови фінансової стабільності. Такі показники мають лягти в основу розробки фінансового плану і порівняльного аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності. [9].

Саме тому необхідно визначити пріоритетні напрями підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю підприємств в Україні. До таких напрямів можна віднести:

- підтримання необхідного рівня власних оборотних коштів, які забезпечать поточну ліквідність та незалежність підприємства;
- підтримання ліквідності функціонуючого капіталу на оптимальному рівні передбачає підтримання визначеного співвідношення між групами залучених і власних оборотних коштів і їх розміщення;
- підприємство повинне мати гнучку структуру фінансових ресурсів, а також можливість залучати позикові кошти, тобто бути кредитоспроможним;
- забезпечення оптимальної структури активів і джерел їх покриття;
- досягнення та зміцнення конкурентних переваг шляхом покращення продукції, введення нової технології виробництва або кращої організації робочого процесу;
- ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів;
- врахування рівнів фінансових ризиків у виробничому процесі;
- забезпечення постійного зростання інтенсивності обороту грошових потоків;
- збалансованість доходів і витрат, збалансованість грошових потоків;
- зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості.

Однак з поміж запропонованих заходів найбільш ефективний результат буде отримано при забезпеченні

безбиткової діяльності з постійним підвищенням прибутку на підприємстві, оптимізації щодо управління дебіторської і кредиторської заборгованості на підприємстві, використання нової фінансової стратегії котра буде ефективно впроваджена на підприємстві для покращення фінансової стійкості, постійно вдосконалювати методи праці, стимулювати робітників за допомогою мотивації для подальшого збільшення продуктивності праці на підприємстві

Висновки. Виходячи з вищенаведеного, можна зробити наступні висновки:

1. Фінансова стійкість - це комплексна, багатофакторна категорія, що відображає відтворювальний процес і перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Дана категорія характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства;
2. Управління фінансовою стійкістю повинно відбуватися постійно, з урахуванням змін, які відбуваються як у зовнішньому так і внутрішньому оточенні;
3. Необхідно розробляти та коригувати тактичні та оперативні цілі для досягнення фінансової стабільності підприємства;
4. Своєчасно виявляти проблеми, які виникають на підприємстві, розробляти комплексний фінансовий план з метою забезпечення більш стійкого фінансового положення підприємства.
5. Своєчасно виявляти причини фінансової нестабільності, які впливають на фінансову стійкість та знаходити вірні шляхи для підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю на підприємстві.

Список літератури.

1. Геращенко І.О. *Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства* / І.О.Геращенко // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 124-128
2. Смірнова Т.О. *Фінансова стійкість підприємства* / Т.О.Смірнова, К.К.Усатюк // - Науковий вісник НЛТУ України, 2011 - №11 – С.196-200
3. Кучинський В. А. *Оцінка і розвиток інноваційного потенціалу підприємства* / В. А. Кучинський, А. Д. Гайдюкова // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2014. – № 65 (1107). – С. 137-145.
4. А. М. Поддєрогін *Фінансовий менеджмент* [Електронний ресурс] : підручник / [А. М. Поддєрогін, Н. Д. Бабяк М. Д. Білик та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрогін. — 2-ге вид. <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/23580/1/menedzhment.pdf>
5. Шабліста Л.М. *Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки* / Л.М. Шабліста // Економіка і прогнозування. — 2006. — № 2. — С. 46-57. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

6. Партин Г.О. *Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи* / Партин .О., Дідух О.В.// Науковий вісник НЛТУ України, 2010 - №20.8 – С.279-279
7. Геращенко І.О. Войтенко А.Ю. *Інноваційні методи управління фінансовою стійкістю підприємства* / І.О.Геращенко, А.Ю. Войтенко // Вісник економіки транспорту і промисловості.– Харків Укртранс., 2012 – С.137-142.
8. Кучинський В.А. *Підвищення ефективності процесу управління продуктивністю праці на підприємстві* / В. А. Кучинський // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2012. – № 15. – С. 162-168.
9. Кучинський В. А. *Сучасні підходи до ефективного управління поведінкою персоналу для підвищення продуктивності праці* / В. А. Кучинський // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 166-169.5.

References (transliterated):

1. Herashchenko I.O. *Mekhanizm upravlinnia finansovoiu stikiustu pidpriemstva* / I.O.Herashchenko// Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyi instytut" (ekonomichni nauky): zb. nauk. pr. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. – no 24 (1246). –P. 124-128
2. Smirnova T.O. *Finansova stikist pidpriemstva* /T.O.Smirnova, K.K. Usatiuk// - Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy, 2011 – no 11 – P.196-200
3. Kuchynskiy V. A. *Otsinka i rozvytok innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva* / V. A. Kuchynskiy, A. D. Haidukova // Visnyk Nats. tekhn. un-tu "KhPI" : zb. nauk. pr. Temat. vyp. : Tekhnichnyi prohres ta efektyvnist vyrobnytstva. – Kharkiv : NTU "KhPI". – 2014. – no 65 (1107). –P. 137-145.
4. A. M. Poddierohin *Finansovyy menedzhment* [Elektronnyi resurs] : pidruchnyk / [A. M. Poddierohin, N. D. Babiak M. D. Bilik ta in.] ; ker. kol. avt. i nauk. red. prof.A. M. Poddierohin. — 2-he vyd <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/23580/1/menedzhment.pdf>
5. Shablsta L.M. *Finansova stikist pidpriemstva: sutnist i metody otsinky* / L.M. Shablsta // Ekonomika i prohnouzuvannia. — 2006. — no 2. — P. 46-57. — Bibliogr.: 13 nazv. — ukr.
6. Partyn H.O. *Osoblyvosti vplyvu osnovnykh chynnykiv na finansovu stikist pidpriemstva v umovakh finansovo-ekonomichnoi kryzy* / Partyn .O., Didukh O.V.// Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy, 2010 - no20.8 – P.279-279
7. Herashchenko I.O. Voitenko A.Yu. *Innovatsiini metody upravlinnia finansovoiu stikiustu pidpriemstva* / I.O.Herashchenko, A.Yu. Voitenko // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti.– Kharkiv Ukrtrans., 2012 – P.137-142.
8. Kuchynskiy V.A. *Pidvyshchennia efektyvnosti protsesu upravlinnia produktyvnosti pratsi na pidpriemstvi* / V. A. Kuchynskiy // Visnyk Nats. tekhn. un-tu "KhPI" : zb. nauk. pr. Temat. vyp. : Tekhnichnyi prohres i efektyvnist vyrobnytstva. – Kharkiv : NTU "KhPI". – 2012. – no 15. – P. 162-168.
9. Kuchynskiy V. A. *Suchasni pidkhody do efektyvnoho upravlinnia povedinkoiu personalu dlia pidvyshchennia produktyvnosti pratsi* / V. A. Kuchynskiy // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyi instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. – no 46 (1267). – P. 166-169.5.

Надійшла (received) 12.06.2017

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Геращенко Ірина Олексіївна (Геращенко Ирина Алексеевна, Herashchenko Irina Oleksiivna) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри організації виробництва та управління персоналом; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2468-581X>; e-mail: gerashenko1977@gmail.